

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 21.

У Новоме Саду, 30. Юлія 1862.

Год. V.

Н а р е д б а.

краљ. угарскогъ намѣстничкогъ савета одъ 2. августа (21. юлія) 1862
бр. 49173 сврху управе наши основни народни школа.

А. О окружномъ школескимъ надзирателѣма.

Чл. 1. За окружногъ школескогъ надзирателя именуе консистория са одобренѣмъ кр. угарскогъ намѣстничкогъ савета редовно дотичногъ проту. Ако би исти за тай важанъ позивъ или телесно иль душевно неспособанъ био, то може консистория и другогъ свештеника изъ истогъ протопопства на нѣгово место наименовати, али са одобренѣмъ кр. угарскогъ намѣстничкогъ савета. У декрету са коимъ се ко за надзирателя поставля, валя се у оба случая позвати на одобренѣ намѣстништва.

Б. О главнимъ основнимъ школама.

Чл. 2. За сваку главну основну школу са четири разреда одређуе се управитель, кои е обвезанъ са овимъ званѣмъ скопчане дужности, подъ непосреднимъ надзоромъ дотичне консисторие верно и савестно изпунувати.

Чл. 3. Управитель на главнимъ школама одъ четири разреда наименуе кр. угарски намѣстнички саветъ на предлогъ дотичне консисторие.

Чл. 4. За управителя главне школе може се само така мирскогъ или свештеничкогъ реда особа кр. угарскомъ намѣстничкомъ савету предложити, коя е са своимъ радомъ у школској струци посведочила, да ће подпуно у стану бити овомъ позиву одговорити и коя ће и у другомъ обзире сбособна бити за управу главне школе.

Чл. 5. Способность катихете за гл. школе испитуе консистория, подъ коіомъ се главна школа налази. Консистория ће изборъ на основу расписаногъ стечая предузети и за потврђенѣ кр. угаре. намѣстничкогъ савета старати се, коемъ има све молбенице поднети.

Чл. 6. Учителъ и подучителъ на главнимъ школама са четири разреда именуе такоѣрь кр. угарски наместнички советъ.

Чл. 7. За попуњѣѣ сада споменутихъ учительскихъ и подучительскихъ места увекъ се има стечай расписати. Стечай расписуе, на известие управителя главне школе или варошъ или православна община, како е веѣ то у дотичномъ месту уобичаено.

Стечай се има са рокомъ одъ четири неделъ у новинама огласити.

Узъ молбенице треба приложити крштено писмо, сведочанства о способности, досадашној служби, о политичномъ и моралномъ владаню, и предати вароши или православној общини, како е стечай ова или она расписала.

Чл. 8. Варошъ, односно православна община дужна е одмахъ или најдуже за 14 дана у споразумљѣно са управителѣмъ главне школе тройни предлогъ консистории предати са свима молбеницама, са овомъ у приложеној форми зготовљѣномъ и као што треба испуњѣномъ таблицомъ свию просителя заедно са мнѣнѣмъ управителя главне школе. Консистория ће сва ова писмена у спроводу свогъ мнѣна кр. угаре. наместничкомъ совету поднети.

Чл. 9. Само се такавъ проситель може предложити, кои е педагогичне науке на кр. препарандијама у Сомбору или Араду са добримъ успехомъ свршио и кои е онде за учителя главне школе способнимъ проглашенъ.

Чл. 10. По одлуци кр. наместничкогъ савета декрете наименованя издае консистория, коя има наименованогъ или сама или преко окружногъ надзирателя заклети и о томе дотичну власть известити.

Чл. 11. Чиновни редъ учителя на главнимъ школама не управля се по школскомъ разреду, веѣ по времену службе, кое су као прави учители провели.

В. О другимъ основнимъ народнимъ школама.

Чл. 12. Местни управитель другихъ основнихъ народнихъ школа то е дотични парохъ; ако пакъ у єдномъ месту више самосталнихъ свештеника има, то ће консистория најспособниегъ измеѣу њихъ наименовати.

Чл. 13. Консистория именуе и учителъ овихъ школа.

Чл. 14. Ако се на овакој основној народној школи учитељско место упразни, дужанъ е то местни управителъ школе безъ свакогъ одлагања окружномъ школскомъ надзирателю, овај опетъ консисторији пријавити, која има одмахъ стечай са рокомъ одъ четири неделъ расписати съ томъ приметбомъ, да просители свое молбенице консисторији поднесу и да узъ њихъ, осимъ крштеногъ пиема, сведочанства о својој способности, о својој служби, политичномъ и моралномъ владану приложе.

Чл. 15. Ако е у каквомъ месту, по досадашњимъ обичаю, вароши, православној обштини, другој каквој корпорацији или физичној особи право презентације или предлога (кандидације) задржато: то е консисторија дужна еве молбенице послати онима, кои споменута права извршују, и пажњу њихову на оне просителъ обратити, кои, у недостатку прописанихъ сведочанства за учителъ нуждну способностъ немају.

Кои имаю право презентације или предлога, обвезани су своју презентацију или предлогъ најдуже за 14 дана предати консисторији.

Чл. 16. Где нема овакогъ права презентације или предлога: тамо е дужна консисторија, — ако е то у дотичномъ месту законитъ обичај био и желю обштинскогъ поглаваретва саслушати.

Чл. 17. Презентација не сме ни за какво условљъ везана бити, н. пр. да се представљни стара о породици свогъ у звану предходника: и само се такавъ просилацъ може представити или предложити, кои прописану учитељску способностъ докаже.

Чл. 18. Ако се презентација или предлогъ за 14 дана консисторији не пошлѣ: онда има она непродужанъ рокъ одъ 8 дана одредити за пошляњ на ако и овај рокъ безъ успѣха прође, то ће она наименованъ и безъ презентације или предлога предузети.

То исто стои и о преслушавану у чл. 16. споменутогъ обштинскогъ поглаваретва.

Чл. 19. Консисторија издае декрете наименована, извешѣуе оне, кое е нужно известити, одређуе заклетву, и о свакомъ наименовану извешѣуе кр. угаре. намеснички саветъ, подноси му изводъ изъ свога записника и по форми подъ || начињну и као што треба испуњну таблицу своју просителя.

Чл. 20. И подучителъ основнихъ школа поставля консистория, издае декрете наименованя и о томе извешчуе кр. угаре. наместнички советъ у емислу 19. чланка.

Консистория може упраздниа подучителъска места или путем стечая, или и безъ тога поунити; али у оба случая има одъ просителя захтевати да посведоче да су зато способни и да им е морално владанѣ безъ мане. Осимъ тога има консистория још и на то назити, да се подучители само на таквимъ основнимъ школама поставляю, на којима су така званя веѣ уреѣена, или у којима се за необходимо нужно наѣе, да се исте, збогъ великогъ броя дече, коя иду у школу, у емислу постоећихъ правила прописанимъ путемъ осену.

Чл. 21. Консистория поставля и помоћнике т. е. таке учительске особе, коихъ е наместанѣ нужно збогъ болести, старости или збогъ ослабљене умне моћи учителя. Местномъ или окружномъ школекомъ управителю, а и учителю, допушта се, да препоручи консистории помоћнике. Али сами нити могу примити, нити поставити кога за помоћника.

Чл. 22. Особе, које нису свршиле педагогичке науке са добримъ успехомъ на кр. препарандијама у Сомбору или у Араду, не могу се ни коначно ни допунително наименовати ни за учителѣ, ни за подучителѣ, шта више ни за саме помоћнике. Ако се и на расписанъ стечай ниеданъ између просителя неби нашао, кои би овомъ законитомъ пропису у погледу на способностъ одговорио: онда има консистория сва писмена кр. угаре. наместничкомъ савету поднети и истоме молити се ради ослобођеня одъ овихъ прописанихъ свойства.

Чл. 23. Ако е консистория намерена какву особу на таквомъ месту за учителя или подучителя (било то привремено или коначно) поставити, у којемъ јој е отацъ или тастъ свештеникъ: онда има пре постављаня сва писмена кр. угар. наместничкомъ савету ради прегледа поднети.

Чл. 24. Тако исто има консистория сва писмена кр. угаре. наместничкомъ савету ради предходногъ допуштения и онда поднети, ако е у намери поставити за учителя или подучителя (било то привремено или коначно) какву свештеничку особу (пресвитера или ђакона), ма да ова иначе све закономъ прописане способности има.

www.uns.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Чл. 25. У смислу ове наредба постављени учитељи, као и они, кои су одъ пређашњихъ за то компетентнихъ грађанскихъ власти наименовани, могу се само са предходнимъ одобренјемъ овогъ кр. угаре. наместничкогъ савета одъ своихъ служба уклонити, или у друга места преместити.

Учитель Лена.

(Еденъ образъ.)

Ко нисе никадъ комотна и по типару живећа човека видео, ваљо е у Дембеловце да оде и учителя Лена да види: очи и глава стаяше му као узето, тешко беше дочекати да их макне; ходъ лаганъ, едва ноге развличаше; а образи беше као бундеве и трбу већи негъ у игумана.

Миръ и тишина — то му е речъ — (девиза) била одкадъ га люди памтеше, за тимъ е чезнуо, а самъ га јошъ изъ дeтинства знао.

Отацъ му е био качаръ, — и она непрекидна лупа терала е синчића чимъ е пузити почео, да одъ куће бежи на тише и мирније место кое. Л е јошъ у детинству самођу любии, те многи — многи сат и на дану под дрветом где преспавао, најрадије за кућомъ край потока.

Кадъ е Л. до школе дорастао срећа донесе те добије учителя кои такође сила на миръ и на тишину држаше, комъ деца у школи по читаве дуге сате безъ икоегъ посла зеваше и спаваше, па шта? баръ мирно седише. Л. е био любимацъ учительвъ, онъ е свое прописе тако приљжно лагано писао, како се само помислити дало, умео е читаво поподне са тимъ мирно и у највећој тишини пробавити.

Кадъ Л. дорасте, ктде га отацъ у свой занатъ узети, али то беше сасвимъ противно Левиной нарави, и после многе грдиѣ и псовке мораде отацъ признати, да е ту сва мука узалудъ, Леви занатъ особито качарство башъ нимало немирисаше. Онда дође учитель и рекне: „подайте га у препарандию, ето већъ садъ пише као штампано.“

Тако буде Л. за учителя одређенъ, и склони се на то, та онъ беше јошъ у школи најмирнији, никадъ се одъ нѣга ни гласка не чу. Л. дође у препарандию и провуче се, наравно све последњи; аљ мора неко и последњи бити, недобиваю

ни први царевине; онъ се није као оно безобразникъ напредъ турао и отимао, већъ све лепо смерно и скромно натрагъ ишо. У друштву није био немно, и онъ је кадкадъ по коју гукнуо и својимъ хуморомъ друштво веселио.

Тако се провуче Л. кроз препарандију и екзамене, и диплому доби, и срећа га намери у Дембеловце најпре за привременогъ, а после краткогъ времена и за дефинитивног учитеља. Онъ достижје своју давножелѣну намеру, и време мучења са ученѣмъ сретно прође; шта га је реда онъ у препарандији за тимъ временомъ уздануо, да га само екзаменъ прође и да штацију добије, пакъ да онда лепо у миру и тишини поживе, да се курталише едаредъ ти дерни књига и штудия, и оно слатко време пригрли, где немора мислити ни главе разбияти, већъ све муке и труде заборау предати.

А школа? и несташна деца? и школске раднѣ? и оно редовно ученѣ деце, као што је у препарандији на главној школи показивано? — Иди одатле! Л. памти свогъ учитеља, и како је кодъ нѣга читати и писати учио, пакъ волие на онај поса мислити негъ овај, што га новимъ зову и што га безпослени люди измишљавају; оно је нѣму лепша мустра одъ школе; а нешто је и изъ новие системе примио. Устройство питача — где стария деца онај мреки поса испитиваня млађе сама врше, пакъ се немора учитељ съ тимъ мучити ни свогъ живота ести, то му се устройство одъ едаредъ допало. Прва дакле реформа, што је Л. у Д. увео била је то, да је одма старию децу за препитаче наредно, кои ће млађу препитивати, и текъ садъ се Л. одъ свегъ срца радовао, да је тај мудри начинъ ученя тако добро сватио.

Што се даљи реформи тиче, које је Л. у Д. увео, то су слѣдеће:

Школску молитву имао је онъ само једну једину и пре и после школе, и пре и после подне; а и на што би је менао и деце банбадава мучио. Јошъ да и ту најлакшимъ путемъ деца науче наредно је, да млађа узъ старию на гласъ уче. За молитвомъ долазио је сатъ мирногъ и тиогъ у себи изъ књиге ученя, ту је Л. седио за катедромъ мирно и само се по кадкадъ обазрео, да деци викне „миръ.“ Иза тогъ долазило је читанѣ и то наравно по реду, како деца седе, и ту је цео учителѣвъ поса био, главу кадкадъ дићи и рећи, „други:“ алъ доцније се и томъ злу досетио, те наредно, да свако дете до точке чита, а одъ точке друго да привата, те одъ то доба пође и читанѣ

само собомъ, и Л. немора ни уста отворити. Како е учио децу рачунъ? Старија су деца певала таблицу адиције субтракције мултипликације и дивизије одъ края до края лепо и сложно да е било милина слушати, а млађа су узъ старию попевала; и ово су били најмирнији часи Л. еръ ту ние ни речи говорити требао. Кадкадъ су радила деца и на табли и таблицама, и ту е савъ посо био, што га Л. имађаше рећи ономъ што на табли ради: „добро е — бриши,“ илъ „неваля — бриши,“ и одма сва деца брисаше и добро и неваляо, и Л. се ние морао прегледајући мучити ни срдити. Онъ е примио и изреченија изъ новие школе, алъ е ту знао бољи методъ, сва деца певаше ихъ на гласъ апостола, тако узъ старие учише млађа, те и то пође само собом, безъ да учитељ ту шта пазити имаде. Исто е тако радио са песмама народнимъ али за одлакшанъ деци, задавао е свакомъ по неколико стихова, и свако е дете знало, где ће стати, да одма друго привати и настави. Ето тако е ишло читанъ и рецитиранъ у нђговой школи, да ние морао онъ ни уста отворити. Приповеданя у нђговой школи ние било, нити е онъ по својој педагогии допуштао, да е то посо за децу, „за приповеданъ валя искуства, — деца треба да слушаю, а не да брбляю.“ Тумаченъ, изясняванъ, и питањма изведенъ деце на истину, то се нђму свидило една одъ најгрубљи педагогички погрешака и неупутности, нђгова речъ беше: „нека се учи самъ помагати, а да шта ће радити кадъ изађе изъ школе и nebude мене узъ нђга.“ Што се науке писаня тиче, и зато е имао онъ свой врло лакъ методъ: најстарие и највештије дете морало е задаћу на табли написати, и да се неби морали сви са поправљанъмъ мучити, имало се написати како валя, пакъ онда су остала преписивала, и кући носила, да родитељма покажу, шта су радили. Одъ сви школски радњи најрадие е терао краснописане; ту е само најстарие дете прегледалице раздало, пакъ е онда читаво поподне у мирномъ вечбаню пролазило, и учитељ ние ни палца маћи имао.

Л. е био највећи неприатељ они планова школски, где се задаће непрестано меняти и учитељ часъ овогъ часъ оногъ разреда деце лађати мора. Нђговъ е планъ био мустра одъ простоте и ясности: два сата пре подне сва три расреда оно исто, а после подне се пише. Ко е радъ био изъ флегме да га изведе, требао е само што споменути о рачуну умномъ, о стварномъ или езикословномъ изясняваню, о вауци гледаня, мишленя и говора, пакъ тогъ часа му се хумористична жила о-

творила, и онда е падало досетака и доскочица као кише. Ние ниспопа М. већи непријатељ изясняваня молитава био, него што е Л. изясняваня читанака. Зато и беше оба са противницима новие школе у највећемъ пријатељству.

Јошъ Л. и у томъ срећа послужи, те и надзирателя доби, кодъ когъ све, што би други у највеће небреженъ уписавао, мирно пролазаше. Л. е разпуштао школу много реда безъ икогъ уврока, о накрмљиваню празника четвртком ние дао речи прословити, започиняо е школу по лепомъ старомъ обичаю о Митрову, или о Аранђелу, а да га не грде, да се башъ нимало за новию систему не брине, свршавао е о Петрову; и на польске раднѣ имао е „точно призрение,“ а што е сваки данъ школу мало кашнѣ започиняо, а мало порание свршавао, то су му све власти сеоске кровъ прете гледале, ерѣ онъ у целой околини најмирнии и најтиши човекъ беше, кои се ни у што мешао ние, за обштинске ствари ние марио ни запитати, зато се сеоской господи највећма допадао; о политичнимъ стварима ние хтео ништа ни чути некто л' говорити, онъ ние ни знао, да има новина на свету. У воденю листе одсуствуюће деце био е врло милостивъ, т. е. ние е никадъ ни имао, и то се людма, што у школи децу имаше јошъ понајвећма допадало. Л. е увекъ кодъ куће седио, ние марио никудъ крочити се, да га неби радили люди скитницомъ и призываломъ прозвали. Миръ и тишина била е у школи и око школе најсвечаня. Снага мирне ленности симпатички ваташе мало помало и децу, и научише по читаве сате у школи бити, а да се ни съ места немакну, ни гласка одъ себе непусте. Многи е човекъ за школегогъ часа мимо школе пролазећи држао, да е унутри све празно и пусто. Нѣгову е децу и на улици редко видети било, да се играю или вичу, већъ седише скрштени руку подъ стрејама или лежаше на земљи мирно у светъ зияюћи.

Лаганъ и гнявећи говоръ учителя Л. пређе мало помало на све Дембеловчане, и ено ихъ и данасъ се познаю, али на подсмевъ свима; нико неће ни девојке изъ Д. да узме, ни за момка отуда да пође, ни когъ посла тамо да има.

Тако е живео Л. у миру и тишини; лети е затварао капке и седео у мрачној ладовини; зими е легао порание, да огрева и свеће заштеди. Брига ние имао, нити когъ еда. Умно напрезанъ чиняше му се гола будалаштина, та онъ већъ давно све што му за маџистора нужно беше у маломъ прсту има-

WWW.UNI

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ѣаше. Обуѣе в vrlo мало дерао, годинама га едни ѣонови но-
сише, ни одеѣе много нетребаше. Друштва нити в имао, ни за
друштво марио. Кадъ се кои редъ десило, да се седеѣи уморио,
а ни сна nobеше, онда в обичай имао у ловъ на муве диѣи се;
са тучкомъ у руци вребаше мирно по дувару, али неубиаше
много, да би увекъ лова имао.

Л. в само воду пио, и то vrlo умерено; едина му в бри-
га о трбуу била, али ту беше плата доволно, окромъ напо-
клонъ добиване сланине, шунке, кобасица, чварака, яя, пилиѣа
итд. кое слеяци по ономъ лепомъ старомъ обичаю слаше, не-
найвише да тимъ изостаянѣ дечие одъ школе изравнаю, али и
другие.

Л. ние био оженѣнъ, него в имао уза се одну дремљиву
и као пребиену узъ нѣга вукуѣу се тетку, која га као свое де-
те неговаше. Тако поживе Л. али сироме не беше дуга века;
сувише се прегои, те га капля удари и пре времена у вечити
миръ и тишину одведе, — проста му душа а лака земљица!

Библичне приповѣдке

у библичнимъ рѣчма.

40. Зиданѣ храма и смртъ Соломонова.

(III царст. 5—8, и 11.)

Соломонъ поручи Хираму цару Тирскомъ говореѣи: „Ты
знашѣ отца мога Давида, како онъ ние могао сазидати храмъ
Господу Богу своему, збогъ противника, кои га окружаваху.
Сада в Господъ Богъ дао мени миръ, и зато самъ наумио храм
имену Господа Бога мога сазидати, као што в Господъ Богъ
рекао Давиду отцу моме. Зато садъ заповѣди да ми се насеку
дрва на Ливану!“ И сѣкоше люди Соломонови и люди Хирамови
каменѣ, и дрва три године дана.

Године четири сто четрдесете после излазка сынова Ис-
раилѣвыхъ изъ Египта, а четврте године царованя Соломоновог
сазида Соломонъ храмъ Господу Богу у Иерусалиму на гори
Амории. Дужина храма бѣше 60 лаката (аршина); 20 лаката
ширина, а 30 лаката висина. И изнутра позлати Соломонъ храм
златомъ чистимъ и даде изрезати два Херувима одъ ѣипари
овогъ дрвета, и метнути ихъ насредъ давира (унутренѣгъ
храма, молитвеника, олтара). Еданайсте година царованя Соло-

моновога довршише храмъ, а виде се седамъ година. И една завѣса разставляше свето одъ светого светыхъ. У светоме (т. е. у цркви) стаяше златна трапеза, и предложени хлебови, а у светоме светыхъ (святая святыхъ, олтарь, давиръ) поставлѣнъ бѣше кивотъ завѣта и у нѣму скрижаљке закона, кондиръ съ маномъ, и жезалъ Аароновъ. Около храма даде Соломонъ саградити преддворъ, и у нѣму башъ предъ храмомъ жртвеникъ за спаљиванъ жртвѣй, и море бакарно (умиваоницу).

И царъ Соломонъ сакупи све старѣшине сынова Израилѣвыхъ къ себи у Сионъ. И стане предъ лицемъ жртвеника Господня, и подигне руке къ небу и рекне: „Господи Боже Израилѣвъ. Нема теби равнога Бога ни на небу горе ни на земљи доле! Небо и небо небеса нису теби задоста, а камо ли овај храмъ што га я теби сазидахъ. Али послушай молитву слуге твога данас, и нека буду очи твоје отворене на овај храмъ дано и ноћу. И саслушай молитве слуге твога, и людѣй твоихъ Израила, о чему се годъ овдѣ они буду молили. — Кадъ твой народъ падне предъ неприятельима са своихъ грѣхова, па кадъ се теби окрене и помоли у овомъ храму, а ты саслушай са небеса, па се смилуй! кадъ се небо затвори и nebude кише, зато што люди грѣше, па кадъ се помолѣ на овоме мѣсту и повратѣ одъ своихъ грѣхова — ты ћешъ ихъ онда саслушати, и смилова ћешъ имъ се, па ћешъ дати кишу на земљу, коју си у наслѣдіе дао людма твоима! — Кадъ буде гладъ, помор, пожаръ, гусеница, скакавци и болезаня, па ти се люди овдѣ у храму твојомъ помолѣ; а ты ћешъ имъ милостивъ бити и датћешъ свакоме по путовима нѣговима, еръ ты еданъ познавшъ срдца своја людѣй! И туђинацъ, кадъ дође изъ далеке земљи, па се помолѣ на овомъ мѣсту; ты ћешъ и нѣга саслушати, и датћешъ му по свему што те онъ буде молио. Нека сазнаду сви люди на земљи име твоје, и нека те се бое!“

И кадъ сврши Соломонъ молитву своју, а онъ благослови савъ саборъ Израилѣвъ гласомъ великимъ и рекне: „Благословенъ нека буде Господъ Богъ, кои даде миръ людма своима са свимъ онако као што е рекао. И непропаде ни една нѣговарѣчь, коју каза Мойсею слуги своему. Нека Господъ Богъ наш буде свагда съ нама, као што е бивао съ нашимъ отцевима. И нека буду срдца наша управљѣна ка Господу Боду нашему, да мы поштено живимо по нѣговимъ заповѣдима!“

И учини Соломонъ тай данъ светковину, и савъ Израилъ съ њимъ, и быяше зборъ великій предъ Господомъ Богомъ кодъ храма, кога Соломонъ сазидаетъ, седамъ дана. И осмый дан распусти Соломонъ народъ, и благосияху цара, па одоше свакій своме дому радујући се веселымъ срдцемъ за сва добра, што Господъ учини Давиду слуги своме и Израилю народу своме.

И царица Савеса (земля Сава лежаше южно одъ Іудее), чу за име Соломоново и за име Господнѣ, и дође у Іерусалим, и виђе разумъ Соломоновъ, па му рече: „Истина е све што самъ чула у моіой земљи за твоє речій и твой разумъ; нека буде Господъ твой благословенъ, кои изволи теби дати престол Израилѣвъ, и кои те постави за цара надъ њима да судишь право, по њиховомъ закону!“ И она даде Соломону дарове, па се врати у землю свою, и све слуге нѣне съ њоме.

И сазидаетъ Соломонъ домъ себи на Сіону, и домъ жени своіой кѣри Фараона цара Єгипетскогъ. И узетъ жене туѣинке и кад остари, а оно жене туѣинке приклонише срдце нѣгово туѣимъ боговима. И учини Соломонъ зло предъ Господомъ Богом. И рече Господъ Соломону: „Зато што ты ниси сачувао мое заповѣди, раздѣрају я твоє царство, и дају га слуги твоє; али за твога живота неју то учинити, зарадъ Давида отца твога, но изъ руку сына твога одузеју царство, и само љу едно племе оставити сыну твоє, заредъ Давида слуге мога, и радъ града Іерусалима, когъ самъ себи изабрао.“

И царова Соломонъ у Іерусалима надъ цѣлымъ Израилѣмъ 40 година. И умретъ, и саранише га у граду Давида отца нѣговога. И зацари се Ровоамъ сынъ нѣговъ умѣсто нѣга.

Пролетнѣ тице.

Све оне мале певачице тичице, што пролећемъ и лети насъ по башта и шума своимъ милымъ песмама веселе, оду одъ насъ, кадъ есенъ дође и лишће на дрви жутити и венути и едно по едно опадати пође. Неке одилазе саме, неке паръ по паръ, а неке у великимъ ятама.

Оне немогу наше зиме поднети, њиовѣ су альнице сувише лаке и само за лето спремљѣне, пакъ би кодъ насъ све помрзле; а и где би добиле гусеница, црва, бубица, мува, бобица и зрна на нашемъ снегу и леду, кое имъ е за рану ну-

жно. Чимъ јутро сване оће да еду, па оће и у подне и на вече и јошъ по кои редъ на данъ, а где да нађу.

Кадъ ладни северни ветрови пођу облачине по небу гонити, одма и те тичице беже одъ насъ далеко — далеко на югъ, у топлие краеве, где ране за њи довољно има. Оне оду преко брда и долина, преко река и широки мора, по сто двеста и више стотина миља далеко.

Њима нико пута непоказуе, оне га саме знаю, и нађу; али пре негъ што пођу, оне се стану пребирати и изкупљати мужаци и женке, браћа и сестре, родови и пријатељи, пакъ јошъ неки редъ чисто невесело око свои станова облете, као да се опросте, пакъ онда оду. Ласте и препелице, славуи и пињице, црвендаћи и говедарке, муварке и царићи, зебе и грлице, кукавице с пупевци, роде и ждралѣви — све то оде далеко — далеко. Путемъ догоди се по којој и несрећа, али ихъ опетъ највише сретно доспе.

А кадъ у пролеће опетъ кодъ насъ топлие гране сунце, оне се опетъ врате нама; свака нађе свой предео, нађе свое место и гвиздо, где се родила и где е весела била, пакъ съ нова свое миле песме опетъ започну, и тако свакогъ пролећа долазе, а сваке есени одлазе. То е чудновато, и никои човекъ не уме тумачити како то бива, али благи Богъ е тако наредио, пак мале тичице те и насъ и оне краеве, кудъ оду одъ гусеница, црви и буба чуваю, ватаюћи и таманећи.

Најближа околина.

(Друга лекција изъ географіе.)

Кадъ изъ нашегъ места изађемо и полѣмъ пођемо, било макаръ на коју страну, то дођемо на едну линію, где нашъ атаръ престае, а други суседски настае. Та линія зове се граница између атара нашегъ и суседскогъ. Као што између две суседске њиве, баште, винограда, воћњака или куће има границе, што ихъ едно одъ друго оделуе, тако има и између суседски места. Кадъ би неколико сати далеко отишли, ми би не едно него више суседски места прошли. У колико си суседски места ти већъ био? Та суседска места нележе сва у истомъ правцу, на истој страни, већъ едно тамо, друго тамо, у свако има други путъ што води. Одъ едногъ до другогъ места воде тови, и то су или стазе или друмови. Широки, лено нерав-

Пре читаня нуждно е показати положај суседни места точкама на табли, и путеве и границе линијама означити.

WWW.UNI

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

иѣни, изъ обе стране яркомъ обкопани и дрвлѣмъ засаѣени или каменомъ патосани путови зову се главни друмови.

Нека места леже наблизу, а нека врло раздалеко. Дальина едногъ места одъ другогъ мери се временомъ, што га среднѣ корачаюѣи човекъ треба, да одъ едногъ места до другогъ доѣе. Брой се на минуте и милѣ. Свака миля има 100 минута людскогъ хода, а коњи преѣу за 60, и то се зове една поштанска миля. Нузъ путъ, обично на край места, стое подигнути диреци и на њима табле, на којима стое написано име места, а на другомъ рукъ и на њой написано, куда тай путъ што га рука показуе, води, пакъ ко читати уме, може одма знати, за колко времена тамо приспети може. Где се више друмова разлазе, ту више кажирука има, свака свой друмъ показуе и дальину, колико е оно место далеко кудъ води.

По главнимъ друмовима виде се многи пешаци и виде правна и теретна кола, нека возе путнике, нека рану или другу робу. Треса кола, звонца на коњма, пуцанѣ кочияшки бичева чую се издалека и поѣу. Найживлѣ е на друмовима око они места где е вашаръ, ту свакояки люди доѣе што свакояке робе на вашаръ на продаю донесу.

Врло е нужно, да су путови одъ едногъ до другогъ места добри. У некимъ местима има много ране и марве, у другима више трговачке дуѣанске робе. Чега ко сувише има, то може, кадъ су путови добри у часу на друго место однети, где тога нема а треба, пакъ тамо продати, а за те новце себи оно купити, чега нема а треба, тако продаю селяни рану и марву варшанима, а ови њима одело и друге за куѣу нужне ствари; али где су путови неваляли, ту то иде врло тешко, и люди немогу на продаю ништа однети ни нуждне ствари донети. —

Кажи ми, кое место лежи одъ насъ на югу, на северу? кое источно, кое западно? Кое су наша суседна места? Коимъ путемъ морашъ иѣи у Н? Чега наши люди највише имаю? куда носе на продаю?

Изаѣи на таблу и нарисуй наше место и суседна, означи само точкама, али извуци линијама све главне путове. Начините и ви остали на своимъ таблицама то исто; али оѣу тако да начините, да миля толику дужъ изнесе, колико свакогъ палацъ износи. (То мера у маломъ некъ буде) Напишите и у прописе сва суседна места, почните са истока пакъ редомъ како унаоколо леже.

Велизаръ.

(Една казка изъ Историје.)

Пре дуго времена, има више одъ 1300 год. за владе грчкогъ цара Юстиниана (Управде) беше еданъ човекъ по имену Велизаръ, кои одъ сиромашкогъ порекла изашавъ као простъ войникъ у цареву гарду уђе, али се ту тако врстанъ показиваше, да мало по мало првимъ войводомъ изађе. Царъ беше тада у врло незгоданъ ратъ са Персијанима заплетенъ, и немогаше оной великой персијској войсци, у којој преко 40,000 оружани люди беше, ни полу толико на супротъ послати. Али мудростъ Велизарова беаше више вредна негъ сва персијска войска; Велизаръ Персијане победи и на врло пробитачанъ по Грчку миръ примора. Идуђе године породи се у Цариграду оная велики немиръ, кои силно крвопролиће приузрокова и умало савъ Цариград пожаромъ неупропасти; тај немиръ кои би јошъ далеко грђи зала починио био, Велизаръ својомъ мудрости и снажномъ мишцомъ утиша, и цару престолъ и животъ спасе. Исте те године оде Велизаръ са своима војнимъ четама у Африку на Гелимера Вандалскогъ краља, и ма да неимађаше више одъ 15000 момака, опетъ противу далеко веће силе освои град Картагу, потуче непријатеља сасвимъ и краља њивогъ жива увађена и заробљена съ триумфомъ у цариградъ доведе. Царъ Юстинианъ неимађаше никои отличия ни достаянства, којима би Велизара отликовао, онъ даде у славу Велизара и споменнице ковати, које тада највећа частъ беше, али и сваку прилику употреби, те са тимъ вретнимъ войводомъ гдегодъ коју мога победу задоби. Тако га пошлѣ и у Талијанску, да онде Остроготе разбие и Велизаръ у Сицилији са својимъ четама изашавъ освои градове Сиракузу, Палермо и Неаполъ, потуче готскогъ краља Витига и увати, уђе са триумфомъ у Римъ и донесе свомъ цару круну и увађена готскогъ краља у цариградъ. И противъ Бугара воеваше Велизаръ за свогъ господара исто тако верно и сретно.

Те велике и многе услуге што ихъ Велизаръ свомъ отацтву указа, ти силни за цареву славу вођењѣ боеви, у којима самъ големи рана допадаше, те многе землѣ, што ихъ онъ цару своме задоби и покори, то све требало е цара довољно уверити, да е Велизаръ исто тако и оданъ и верашъ слуга нѣму, као што е вреданъ јунакъ и човекъ. Али злоба и завистъ неваљали люди, кои исто тако славни бити хтеше, али ни срца ни памети

Велизарове неимаше тражише сваку прилику да га кодъ цара опрне, и рсонай велики царъ беше толико лаковерањъ, те лаже оне послуша, кои му обтужише Велизара, да онъ ние онако веранъ као што се чини, већ да е наумио цару престо отети и самъ себе царемъ учинити. Царъ стане доиста подозревати и бојати се и дође до тога, те лажно обтуженомъ Велизару сва достојанства одузме и заповеди, да га у тамницу вргну.

Јошъ злоби и пакости неваљали люди небеше ни то довољно, они јошъ далъ цара дражише, и царъ се овога великогъ и славногъ човека, когъ савъ народъ највећма уважаваше толико забоя, те у стару науми истога јошъ већма по себе безопасна учинити, и тада ону нечовечну заповестъ издаде, да му оба ока изжежу и онда изъ земљъ изагнаю. То нечовечно дело буде извршено, оне очи, што за миръ и благо отачаства и за славу и животъ цара онако верно бдише буду са усиянимъ гвожђемъ изжежене, и онда оду тражити вођу, ко ће тога ослепљеногъ бедника иза границе одвести. То буде по граду јавно извикано, али се сваки укланјаше, докъ едва едно дете дође, кое се за вођу бедномъ старцу томъ понуди. Онда изведу тогъ бедника из тамнице, скину окове съ нѣга и пруже место войводекогъ мача просиячки штапъ у шаке, да се са њимъ иде по туђини лебомъ ранити.

Велизаръ бияше не само онимъ потворенѣмъ и онимъ нечовечнимъ поступкомъ у душу убиенѣ, већ му срце беше разчупано, што приморанъ беше све што најмилије на овомъ свету имађаше оставити отачаство и породицу, а највећма жалише за својомъ маломъ ћери Ириномъ, која са детномъ верности и нежности непрестано узъ нѣга беше, нѣму кадъ изъ битака ранјав долазаше крвъ утираше и ране превияше, и иза они тешки умора мучни ратни трудова са нежномъ детномъ рукомъ нѣга неговаше. Кадъ савъ светъ са дивљѣнѣмъ на Велизара гледаше, и съ радости узклицима вретногъ войводу свогъ узносише и слављаше Ирина као тайномъ сљотѣомъ некомъ застрашено забринута на старогъ оца свог погледаше, која као добри анђео хранитељ узъ нѣга беше, и којой сва светска слава далеко мања беше него љубав и чуванѣ свогъ стара отца. И то дете свое садъ да остави — то беше сувише за разчупано срце беднога старца. Само јошъ едаредъ ню видети, јошъ едаредъ нѣзинѣ мио гласакъ чути, у своя родитељска наручја узети, то само желеше, пакъ да онда све свое остави и у туђу земљу пође, да се пребия одъ немила до недрага, докъ га и смртъ нађе. Али тамничар

га већ оставио био и отишао, и онъ самъ са онимъ дететомъ му за вођу дошло беше предъ тамницомъ стаяше. Када то чу' да никога ту нема, онда замоли то дете, да га пре негъ изъ града изађу нъговомъ детету Ирини одведе, да се опрости и да јој свой благословъ даде. Али дете ово немога одъ ецаня ништа рећи већ колена старцу обргливъ плакаше, да га немогаше стараць утешити. Знате л' ко беше то дете? Нъгова мала ћерка Ирина, која се преобучена у мушке аљине одъ сви свои украде, да и ту свогъ оца неостави, да и садъ и одеадъ слепогъ оца свогъ као анђео хранитељ чува води и негуе.

Тако изађе Велизаръ изъ града и изъ свогъ отачаства, коемъ онъ онолика силна добра учинио беше, и оде у туђу земљу, где свой бедни животъ пребияјући се одъ немилда до недрага оконча, али и ослепљивъ и у туђини оста онъ богат и срећанъ у души својој низъ ту верну и благодарну любовъ свога детета.

Благословено свако дете, благословена свака ђи, која као ова и у беди оцу својмъ чуваръ и хранитељ остане.

Крава, коњ, овца и пасъ.

(Једна басна.)

Крава, коњ и овца стану се едаредъ препирати, ко е човеку полезни. Крава рече: „Ја му даемъ мое сладко млеко укусанъ сиръ и мирисно масло.“ Коњ рече: „Ја му вучемъ терете и возимъ га и носимъ као перо лако.“ Овца рече: „Ја идемъ гола, да нђга господара заоденемъ.“ На то дотрча пас, а ови све трое погледе га са презирањемъ, као кога што ни на коју користъ није. Ту дође и господаръ и стане улагивајућа се пса миловати. То опазивъ стану ови гунђати и коњ рече: „Зашто чинишъ тако господару, заръ нијемо ми твое любви далеко вредни него тај даяви пасъ?“ Господаръ одговори: „Есте и ви вредни, ја васъ све волемъ, али овај е мене већ више реда одъ лопова избавио, кои хтеше и васъ однети и убити, онъ чува мой и вашъ животъ, па како би могли нђга презрети.“